HIKAJAT KISAH OELAT

Wormstekige stenen op Atjèh (en in Minangkabau?)

DOOR

H. T. DAMSTÉ.

Na de lange grote-vacantie, volgend op het binnenhalen van de rijstooft, kost 't de Minangkabauer wel eens moeite, om weer aan het werk te gaan voor een volgende padi-productie-slag.

Waarschuwingen, dat 't mis kon gaan, zo hij niet tijdig zijn velden inundeerde en omploegde en plantklaar maakte, hoorde ik te Sidjoendjoeng in 1896/98 pareren met het bescheid: „Het wormpje in de steen schenkt Allah wel levensonderhoud, — hoe zou Hij dan ons, mensen, Zijn dienaren, laten verkommeren?!“¹⁾

Ik verstond dat toen als een stuk universele wijsheid, geldend voor alle wormen en alle stenen en alle minangkabause gelovigen, in heden, toekomst en verleden, en dacht aan wormpjes in putten en groeven van het rotsoppervlak, en ook aan *oelat's* die de bakstenen deden verpulveren: zulke „zieke“ stenen, heetten die ook niet te zijn „*dimakan oelè's*“?: door wormen of rupsen aangevreten? Al zulk alledaags gewormte, meende ik, had men op het oog.

In 1901 verhuisd naar Atjèh, las ik in Van Langen's „Handleiding voor de beoefening van de Atjehsche taal“ op blz. 109 van de *Oereuëng boeta njang peungeuëh até*, d.i.: van de blinde die helder van geest was, zó helder, dat hij in het binnenste van een diamant een voor normale ogen onzichtbare worm kon signaleren.

Dat wormpje in die edele-steen deed mij toen nog niet terugdenken aan de minangkabause steen-wormen.

In 1912 te Idi (Atjèh's Oostkust) vertelde mij de radja van Bagò³ en Boegéng: Teukoe Béntara Moeda, van de blinde Aphé, die ook

¹⁾ De Atjèher uit zijn vertrouwen dat hem niets zal ontbreken, een tikje rauwer: „Geuplah babah geubrî raseuki“ zegt hij, d.i. „Ik ben geschapen met een spleet, — dan zorgt de Heer wel dat ik eet!“

in een diamant de aanwezigheid van een worm vaststelde, — van een *oelat* met spriet paardengras in de bek nog wel!

Ik zei 't verder in „de Indische Gids” van 1916 (blz. 760—765), maar had ook toen nog geen suspicie op mogelijke betrekkingen tussen de minangkabause en de atjèhse wormen.

Maar nu ben ik vol achterdocht: Onlangs ontdekte ik een kleine *Hikajat Kisah Oelat*, achter in een dik handschrift van gemengde inhoud, mij anno 1925 uit Atjèh toegezonden, om de er in voorkomende zeer uitvoerige verhandeling over de heilige oorlog. Het beginblad van dat Wormendicht ontbreekt, zodat we van de inleiding een of twee bladzijden moeten missen; maar er resteren er nog twaalf, met totaal 213 versregels; en na hun lectuur vraag ik mij af: Zou ik de minangkabause worm indertijd niet hebben misverstaan en onderschat? Zouden alle vroeger ter Westkust en later op Atjèh tegengekomen wormen niet even zo vele verschijningsvormen zijn van één oer-worm van nog nader vast te stellen huize, welke, volgens gezegde hikajat, tot in de dagen van Moehammad, verbleef binnen een juweel, waar hem door Allah's goedertierenheid voedsel werd verstrekt, honderd eeuwen lang, tot op de dag toen de profeet de steen brak en de worm, rood als bloed, de vrijheid kreeg?

Van die vrijheid — zo lezen we — maakte hij gebruik om de mohammedaanse geloofsbelijdenis uit te spreken, het volk van Perzië aan te manen zich tot de islām te bekeren, heel veel goeds te zeggen van de profeet Moehammad, en, door deze daarnaar gevraagd, wat te vertellen van het séjour in het juweel: de lofliederen daar gezongen en de gevarieerde tafel dien men er kreeg opgediend.

Zou van het wonder van die spijziging, de eeuwen door, van dat wormpje in zijn diamanten cel de Minangkabauer hebben geweten? vraag ik mij thans af. Zou hij dàt éne speciale wormpje hebben bedoeld? en uit deszelfs goede ervaringen het vertrouwen hebben geput, dat 't wel los zou lopen met de voedsel-positie, óók wanneer hij zich niet zo bijster hard inspande om die goed op peil te houden?...

Onze bronnen van schriftelijke informatie zijn dus drie in getal:

A. de *Hikajat oereuëng boeta peungeuëh até* in Van Langen's „Handleiding voor de beoefening der Atjehsche taal” van 1889. Dit is een vertelling in proza, niet in sandja², dus eigenlijk géén hikajat naar de verklaring die Snouck Hurgronje in „De Atjèhers” (dl II p. 79) geeft van het begrip „hikajat” zo als de Atjèhers dat voelen.

B. het in de *Hikajat Pentarwi* door Teukoe Béntara Moeda, radja

van Bagò⁵ en Boegéng (Idi), gerijmelde verhaal van de blinde Aphé, vertaald weergegeven in „De Indische Gids” van 1916 blz. 760—765.

C. de *Hikajat Kisah Oelat*, welke het slotstuk vormt van een in 1924 te Poetjō⁵ Aloë Doea in Simpang Oelim door een Mantri Politie bij Habib Hoesein bin Ali al-Atas alias Habib Kramat in beslag genomen 8 centimeter dik handschrift, dat mij in 1925 door Atjèh's gouverneur Hens werd toegezonden.

A en B geven staaltjes van helderziendheid van een blinde, die het wezen van stenen, paarden en mensen weet te onderkennen. In C is het beschouwingsobject enkel een steen, en de ziener die in de steen de worm signaleert is hier geen blinde maar niemand minder dan de profeet Moehammad en de vertelling wordt ons opgediend als een gewijde overlevering. Van de voeding van de worm in de steen wordt in A niet gewaagd; in B is er enkel een aanwijzing voor: de worm heeft een grasje in de bek; maar in C wordt zij uitdrukkelijk vermeld en God was 't die ze bezorgde.

Merkwaardig in C is de groepering: Moehammad in het midden en om hem heen de acht vrienden: Aboe Bakr, Oemar, Oethman, Ali enz., die allen front maken naar de profeet, als fonkelende sterren die de volle maan omkransen.

Die opstelling herinnert aan het door Çivaïeten en Buddhisten in hun mystieke diagrammen veel gebezigde patroon van de achtbladige lotus, met op de bladen (windstreken soms) geplaatste aspecten van een centrale hoofdfiguur in het lotushart. Maar meer direct lijkt de aanverwantschap met het negenvoudige zegel, „tjab sikoereuëng”, van de Atjèhse soeltan's, dat, gelijk Rouffaer heeft aangetoond, een navolging was van het grootzegel van Hindostan's grootmogol, en van bij diens inhuldiging gebezigde strooimunten. Zijn zulke voorstellingen van de vorst, te midden van een aantal voorgangers, ook in Perzië bekend geweest? Men zou 't zo menen, na lezing van het bericht, dat ik indertijd noteerde uit „Die Woche” van 13 Maart 1926: „*Ein Krönungsandenken. Anlässlich der Thronbesteigung des neuen Schah von Persien Riza Khan, wurde eine Erinnerungskarte herausgebracht, die den neuen Herrscher im Kreise seiner Vorgänger zeigt*”.

Resumeren we A en B, en volg dan C: de „Hikajat Kisah Oelat” te voeten uit met vertaling.

A

Volgens de vertelling van Van Langen lijft de vorst de blindeman

in bij de verzameling curiositeiten, zo als vorsten die er op na plegen te houden. Maar de helderziende is een curiosum waar de vorst plezier van heeft! Hij ontraadt zijn heer de koop van een prachtig mooi hengstveulen: het zou buffelmanieren hebben, als gevolg van het verkeer dat de merrie waaruit het geboren werd tijdens haar dracht had gehad met karbouwen. Daardoor vertoonde 't nu de hebberlijkheid, als men 't wilde bestijgen, dat 't op de grond ging liggen. De proef wordt genomen, en 't blijkt waar te zijn; dus is de jonge hengst zo veel waard als zijn mooie huid waard is, maar ook niets meer! De koop springt af.

Een volgend maal wil de vorst een diamant kopen, maar de blinde waarschuwt: de steen is de prijs niet waard, want er zit een worm in! De blinde blijkt al weer goed gezien te hebben. En zo bewijst hij de vorst méér grote diensten. Maar deze toont zich niet dankbaar: hij gaat voort de blinde op het oude rantsoen water en brood: één klapperdop water en een half brood, te huisvesten in een miserabel vuil hok.

Op een nacht gaat de vorst hem daar opzoeken. De blinde moet hem betasten, want Hoogheidje wil weten waar hij aan toe en wat hij waard is. De blinde probeert er zich van af te maken, maar gedwongen doet hij ten slotte uitspraak: Onnodig is 't de vorst aan te raken, zegt hij; enkel al diens houding tegenover hem toont aan, dat de vorst geen zoon is van zijn nominale vader en voorganger.

De vorst ondervraagt zijn moeder, en zij bekent: Ze hadden eris gepicknickt aan het zeestrand, wijlen de koning, zij de koningin, en vele hovelingen, en de stoet keerde terug paleiswaarts, de vorstin gezeten op de schouder van een abessinische slaaf, toen er kwaad weer kwam opzetten. De regen begon te vallen en de vorstin zei een plek te zoeken waar men kon schuilen. Een paardenstal werd gevonden, en daar gingen de koningin en haar drager binnen, maar de volgelingen bleven buiten. En toen gebeurde 't in de kleine ruimte van de paardenstal, dat de koningin ging letten op Si Meureudjan, — zo heette de slaaf die haar gedragen had. Zij ontdekte het mandier in de Abeusi (Abessiniër), en alles verliep naar Godes voorbeschikking. De koningin werd zwanger, en uit die zwangerschap werd geboren hij die nu koning was; maar diens natuurlijke vader, Si Meureudjan, was lang gestorven!

De vorst vraagt de blinde de zaak geheim te houden. Hij bezorgt hem een vrouw, geeft hem van allerlei, maar ten leste, toch bang voor publiciteit en schande, neemt hij vergif in en sterft, en een

ander vorst volgt hem op in de regering des lands.

B

In de Hikajat Peutawi in „De Indische Gids” heet de blindeman Aphé. Hij ziet ook erg helder en heeft speciaal kijk op stenen, paarden, vrouwen en op de echtheid of onechtheid van der mensen geboorte. Hij trekt de aandacht van de vorst, zodat, wanneer deze in de verleiding komt een buitengewoon grote „malakat” (wondersteen) te kopen voor tien baren gouds, hij zich de blinde Aphé herinnert.

Aphé, gehaald, oordeelt, dat wanneer er niets aan mankeerde, de steen meer dan het dubbele waard zou zijn; maar er mankeert wél iets aan: in de steen zit een worm, en in de bek houdt deze een spriet „naleuëng goeda” of paardengras.

De verkoper gelooft dat niet. Geen cent zou hij willen ontvangen, als er aan zijn steen ook maar iets mankeerde! De steen wordt gespleten, en de blinde blijkt goed gezien te hebben. 's Avonds wordt hem van wege de vorst een halve apam-koek thuis bezorgd bij wijze van honorarium. Aphé besluit hieruit, dat de vorst niet van zuiveren vorsteliijken bloede kan zijn.

Later is 't over een span paarden dat de vorst Aphé's oordeel wil horen. Een slaaf komt hem halen, maar Aphé weigert mee te gaan: die vorst, zo'n bastaard, neen, daar wil hij niets meer mee te maken hebben! Met die boodschap komt de slaaf bij de vorst; maar deze stuurt hem terug: hij móét Aphé brengen, desnoods met geweld. Aphé komt, en krijgt te oordelen over de paarden. Prachtige paarden! zegt Aphé, en als er niets aan mankeerde, mocht de prijs het dubbele zijn van hetgeen de paardenhandelaar ervoor vraagt. Wat zou er aan mankeren? vraagt de handelaar; als er iets aan mankeert wil ik geen betaling hebben! dan stap ik zo, zonder paarden en zonder geld, naar huis! Aphé vertelt nu, dat drie dagen na de geboorte van de veulens het moederpaard gestorven was. Sinds waren de veulens gezoogd door een karbouw en daardoor hebben zij nu buffelmanieren. De proef wordt genomen en jawel! als de paarden zich warm hebben gelopen, springen ze pardoes in de rivier! De paardenhandelaar druipt af, met achterlating van zijn veulens en zonder daar een kwartje betaling voor te hebben ontvangen! Aphé gaat ook naar huis en krijgt voortaan trouw iedere ochtend en iedere avond telkens een halve apam-koek.

Weer komt een handelaar de vorst iets moois aanbieden, ditmaal een vrouw, geprijsd op 5000 daalders. De prijs is hoog, maar voor dit geval niet tē hoog meent de vorst; maar — een kleine moeite Aphé even te horen. En Aphé oordeelt: Was de vrouw zonder gebreken, zij zou meer dan dubbel zoveel mogen kosten!

Wat gebrek zou zij hebben? vraagt de handelaar. Ziet, zij vertoont de zeven schoonheden! Heeft zij enig gebrek, dan laat ik haar u om niet!

Nu onthult Aphé, dat, toen de vrouw drie dagen oud was, zij haar moeder verloor. Zij werd toen verder gezoogd door een lichtekooi, en die was haar ook later blijven verzorgen. Maar daarmee was meteen de toekomst van het meisje ongunstig bepaald: dit was nu voorbeschikt een veile deern te worden.

De jonge vrouw bevestigt Aphé's verklaringen, en de handelaar gaat heen, met veel zorgen en zonder geld, en met achterlating van de schone.

Maar had onlangs Aphé geen lelijke dingen gezegd over 's vorsten afkomst?

Daarvoor verdient hij te worden gedood! Dus trekt de vorst zijn zwaard, en sommeert Aphé nu eens alles van die afkomst te vertellen. Aphé antwoordt, dat de vorst daar beter naar kan informeren bij zijn mama. En die moeder, als haar het mes letterlijk op de keel wordt gezet, onthult, dat haar huwelijk niet zo gelukkig is geweest. Na een halve nacht bij haar te hebben doorgebracht, was de vorstelijke gemaal heengegaan, om nooit meer terug te komen. Maar een sirih-zak had hij achtergelaten, en om die op te halen zond hij een bileuë (bilāl) die een adonis was. Met die bilāl had de koningin toen vriendschap gesloten, en dat had gevolgen gehad: zij was zwanger geworden en had een zoon gekregen: de zoon die nu vorst is en naar zijn afkomst vraagt. Verklaard is nu ook, waarom Aphé steeds op halve apam-koeken wordt onthaald: 't behoort tot de taak des bilāl's om bij zekere festiviteiten apam-koeken te serveren, na die te hebben doorgesneden.

De vorst verzoekt Aphé de zaak geheim te houden, en zij verkeren voortaan als broeders: Aphé de oudere, de radja de jongere.

C

Nu de derde versie: de „Hikajat Kisah Oelat”, te voeten uit en met vertaling als beloofd.

Te voeten uit, dat zal gaan; maar aan het schedeldak moet de sier van de kôteubah blijven ontbreken.

We zeiden 't reeds: het handschrift is niet geheel gaaf: het beginblad mankeert. Maar het begin van een hikajat is steeds een kôteubah (preek-vooraf, proloog, inleiding) en gewoonlijk is dat voorwerk niet onmisbaar voor het verstand van het eigenlijke verhaal.

Lezers die haast hebben, zullen het verlies als winst weten te appreciëren.

HIKAJAT KISAH OELAT

Tamsé nabi ban mata oeròë — peungeuïh nanggròë ban di dōnja

Lingka nabi sahbat lapan — ban boeleuën trang poedòë ra^sna

Nabi Moehamat lang-goemilang — sang boeleuën trang teungòh
[peureunama

Ban peureunama meung lōn tamsé — leubèh tjit teuma meugeuganda

Sahbat lapan tamsé bintang — hadab djoendjōngan ban sineuna

Sahbat lapan han tatoesòë — ngò lōn hareutòë teubileuëng sa

Phōn lōn peugah Aboe Baka — sahbat njang toeha nabi meulia
Keudoea aneu^s Katabi — oebe^s nabi sangat meulia

Keulhèë Oseuman aneu^s Aphan — keupeuët Toean Ali Mòreutala

- 10 Bandoem sahbat meulintō nabi — Awōïh ngòn Doebe nam dròë
[njang ka

Keutoedjōh Sa^ét sahbat nabi — Sajman Parisi sidròë nama
Abéh lōn peugah ka ban lapan — bandoem toean that meulia
Nabi Moehamat noe al-alimin — djeumala al-^éalam keumala dōnja

Doemna sahbat lapan doeë^s meulingka — nabi teuma teungòhnja
Teuma teuka oereuëng sidròë — oereuëng lakòë moeda balia
Njankeu sahbat Aboe Djahé — djidja^s landja ba^s sòjdina
^éOh trōïh keunan oebe^s nabi — saleuëm geubri hōreumat meulia
Asalamoe ^éalòjkōm ja rasoelōlah — sidjahtra Alah ateuëh gata
Teuma neudjaweuëb saleuëm djeunòë — ^éalā man ittaba^a 'l-hudā

- 20 Teuma neutanjōng oelé nabi — peuë djihadjat keunòë teuka
Teuma djiseu^s òt pantaïh-pantaïh — kamòë langkah tjit ba^s gata
Djakalèë tadjas^s ja Moehamat — sadjan kamòë djeunòë geuba
Tadjas^s kalòn doem piasan — peureumanjèn indah roepa
Oebe^s teumpat Aboe Djahé — patōng ^éadi sit that meulia
Badandjih sangat indah — meuih meutatah moepeureumata
Patōng djipeudoeë^s ateuëh teurapan — poedòë intan blèt-blèt tjahja

WORM GEDICHT

- De profeet is als de zon, waardoor 't licht is in de landen van
[geheel de wereld.
- Om de profeet heen zijn de acht vrienden, gelijk de volle maan en
[gruis van diamant.
- De profeet *Muhammad* glanst als de volle maan op het hoogtepunt
[harer volheid.
- Met vollemaneglans wil ik zijn schittering vergelijken, maar die
[dan nog weer verveelvoudigd.
- De acht vrienden zijn als sterren, allen eerbiedig front makend
[naar de vereerde.
- Kent ge de acht vrienden niet? Luistert dat ik hen u noeme, een
[voor een:
- Eerst noem ik *Abu Bakr*, de oudste vriend van de edele profeet.
- In de tweede plaats *Umar*, zoon van *al-Khattāb*, die de profeet
[zeer toegewijd was.
- In de derde plaats *Uthmān*, zoon van *Affān*; in de vierde: heer
[*Ali*, in wie God welbehagen heeft.
- 10 De vrienden omstuwden de profeet als begeleidden zij een bruidegom.
[*Aws* en *al-Zubair* brengen het cijfer op zes.
Nommer zeven was *Sa'īd*, en dan was er nog één: *Salmān Fārisī*.
Alle acht heb ik hiermee genoemd. Allen, heren, waren zij zeer edel!
De profeet *Muhammad* is het licht der werelden, het hoofd, het
[juweel van deze aarde.
- Alle acht vrienden zaten in het ronde, en de profeet zat in hun midden.
Toen kwam er iemand, een welgevormde jongeman.
Hij was een gezet van *Abu Djahl*, en begaf zich meteen tot onze heer.
Gekomen tot voor de profeet, bracht hij zijn eerbiedige groet.
„Heil over u o godsgezant! de vrede Allah's zij over U!”
De profeet antwoordde: „Vrede zij over wie de leiding volgt!”
- 20 En vroeg: wat hij wenste, dat hij zo kwam.
Vlot kwam het antwoord: „We zijn zo maar eens naar u toe gestapt.
Wilt ge mee gaan *Muhammad*,
Dan gaan we kijken feesten en schone spelen
In de stede van *Abu Djahl*. Daar staat een schitterend godenbeeld.
De romp is zeer fraai: goud, ingelegd met edelstenen.
Het beeld staat op een wierookvat en het diamantgruis flonkert
[en flikkert.

Tirè rawa indah-indah — di^sateuëh khimah djibòh soetra

Oereuëng disinan meuleula^ssin — djikhòdeumat doem patōng ^aaza

30 Nabi neungò haba moemeunan — neubeudòih jòh njan sigra-sigra
Nabi djiba jòh masa njan — sahbat lapan sadjan seureuta

Hingga tròih rab ba^s khimah — rasoelòlah njang that meulia

Laloe djidja^s oereuëng sidròë — oereuëng lakòë oeba^s radja

Saré tròih ba^s Aboe Djahé — djideëlat lé jòh njan djipoemeulia

Dèëlat teugajò tjah alam — Moehamat amin keunòë teuka

Djidja^s kalòn doem piasan — sahbat sadjan doem seureuta

^aOh djideungò haba meunan — djipeu^singat jòh njan sigra-sigra

Kadeungò hé kawōm Koeréh — ngò beu habéh ban sineuna

Moehamat ^òh tròih keunòë djidja^s — kapeutamòng ba^s khimah

[meulia

Bè^s meulia pi meung sabòh — bè^s sòë beudòih doemna gata

40 Bè^s kahadab ba^s Moehamat — kapeulikòt doemkeu rata

^aOh ri tròih Moehamat keunòë — hoe meuhò-hò limpah tjahja

Ala Ta^aala boeka hìdjāb — ateuëh moeka Moehamat nabi meulia

Tjahja Moehamat lang-goemilang — tròih meureuntang hò adara

Tamsé beuneung radja timòh — meunan peunòh tjahja moeka

Alah bri hibat ba^s Moehamat — kaphé la^snat abéh geumpa

Até moebhò^s-bhò^s atòt meutat — sabab hibat nabi meulia

Misé oeròë teungòh beukah — meunan limpah gilang tjahja

Hana sidròë pi meuteuntang — han djeuët djipandang seupòt mata

Misé tapandang ba^s mata oeròë — meunankeu pròë ba^s oepama

50 Sabab hibat Moehamat sidròë — ra^sjat meukatòë beudòih doemna

Daar hangen fraaie gordijnen uit *Rau* en boven de tent is een
[uitspansel van zijde.

Drommen mensen verdringen zich daar om het beeld te huldigen
[en te dienen.”

Horend dusdanig bericht, stond de profeet op.

- 30 Alsdan geleidden ze de profeet, en bij hem waren de acht vrienden.
Toen de zeer edele godsgezant de tent reeds dicht was genaderd,
Begaf zich een man naar de radja.

Gekomen bij *Abu Djahl*, bracht hij hem hulde en bewees hem eer:
„Majesteit die lang moge leven, Heer van de wereld! *Muhammad*
[is gekomen.

Hij komt de bezienswaardigheden kijken en zijn gezellen heeft
[hij bij zich.”

Horende zulke tijding, waarschuwde *Abu Djahl* haastig:

„Gij *Kuraisjieten* moet allemaal eens goed luisteren!

Als *Muhammad* hier zal zijn gekomen, brengt ge hem in de statie-tent,

Maar laat niemand hem enige eer bewijzen! Niemand mag voor
[hem opstaan!

- 40 Geen frontmakerij naar *Muhammad*! Allemaal moeten je hem de
[rug toekeren!”

Toen *Muhammad* nader kwam, drong zijn glans in alle richtingen
[door, alles badend in licht.

Want *Allah* de Verhevene nam de sluiering weg van voor het
[aangezicht van de edele profeet.

Van de lichtglans rond *Muhammad* schoten stralen uit, recht ten
[hemel.

Als van een regenboog, zo vol was het lichten van zijn gelaat.

Allah verleende *Muhammad* een ontzagwekkend voorkomen, zodat
[de vervloekte ongelovigen stonden te trillen.

De harten bonsden, de gewrichten beefden, — zo'n indruk maakte
[de edele profeet.

't Was of de zon bezig was op te gaan, zo werd alles overgoten
[door zijn lichtglans.

En niemand keek in zijn richting, want men kon niet naar hem op
[zien, of men werd verblind:

't Was net alsof men in de zon keek! zo leek 't.

- 50 Door de indruk die *Muhammad* maakte, stond de mensenmassa
[als één man op.

Seureuta djidjoendjông doem ba^s nabi — oeba^s gaki djeuëb koepala
Ladoem djiseumah rōh di teu^ot — seureuta teumakōt beureukoepala

Teuma djibeudōih di Aboe Djahé — djimat di djarōë nabi meulia
Aboe Djahé mat djarōë nabi — djipeudoeë^s lé ateuëh keuta
Teuma djidoeë^s doemdjih sadjan — di hadapan nabi meulia
Aboe Djahé doeë^s di nab nabi — ban moerib doeë^s di nab sòjdina
Misé oelōn doeë^s di nab pò — meunan lakoe ba^s oepama
Na sidjamòng doeë^s disinan — tangò tèëlan koetjalitra

60 Teuma djimarit Aboe Djahé — jōh njan djisoe^seuë ba^s sòjdina
Tangò oelōn hé Moehamat — koetanjòng sapeuë oeba^s gata
Meung djeuët tapeugah tanjòngkoe njòë — iman kamòë njan keu
[gata
Koepatéh gata njò bit nabi — han koemoengki Toehan keu gata

Koepatéh gata rasoelōlah — meung djeuët tapeugah èleumèë rasia

Rasoej djaweuëb jōh masa njan — tatanjòng peuë lèt kheunda^s
[gata

Seureuta neukheun éntja Alah — sit geupeugah doem peukara
Teuma djikheun lé Aboe Djahé — djimeusoe^seuë ngòn sòjdina
Hé Moehamat beukit kathèë — lam badjèë kèë peuë salèh na
Beukit katoepeuë lam badjèë — koepatéh mèë djeunòë gata
Lam djarōë gata moemasō^e éseulam — agama pi teuma misé di gata

70 Nabi teudeungò haba moemeunan — teupiké jōh njan sikoetika
Hana neudjaweuëb oelé nabi — neuprèh Djibra^sé gòh lòm teuka

Peureuman Toehan ba^s Djibra^sé — neujoeë trōn lé oe lam dōnja
Hé Djibra^sé kangò koepeugah — dja^slèh trōn kah djeunòë oe dōnja

Dja^skeu katrōn djeunòë oe boemòë — kadja^e joeë ba^e mòseutapa
Kajoeë djaweuëb kaphé la^snat — kajoeë ingat doem rasia

Djibra^sé ba peureuman Toehan — jōh njan neutrōn oe lam dōnja
Djibra^sé dòng di hadapan — peureuman Toehan neutjalitra

Ja Moehamat tangò koepeugah — saleuëm Alah njan keu gata

Alle hoofden brachten de profeet hulde aan diens voeten.
Sommigen brachten hem de kniekus, en angstig stelden zij zich
[onder hem, als onder hun hoofd.

Abu Djahl stond op, vatte de hand van de edele profeet

En nodigde hem plaats te nemen op een zetel,

En allen zetten zich daarop neer voor de edele profeet.

Abu Djahl zat vóór de nabi als een discipel, zo zat hij voor onze heer ;

Als een slaaf zit voor zijn meester, dáármee liet 't zich vergelijken.

Een ogenblik had men zo gezeten, toen — luistert makkers, ik zal
['t u vertellen.

Abu Djahl sprak toen vragend aan onze heer :

60 „Hoor mij aan o *Muhammad*, ik heb u iets te vragen.

Zo ge kunt beantwoorden mijn vraag, zal ons geloof zijn in u.

Ik geloof dan dat gij inderdaad zijt een profeet, en niet loochen
[ik God meer tegenover u.

Ik neem dan aan dat gij zijt de godsgezant, zo ge kunt zeggen
[(mijn) geheime wetenschap.”

De profeet antwoordde toen : „Vraag maar vrij wat je lust !”

Maar aan al wat hij zei voegde hij toe de woorden „zoo God 't wil !”

Abu Djahl sprak toen, vragende aan onze heer :

„He *Muhammad*, als ge kunt zeggen wat er wel zit in mijn baadje,
Dan dien ik u te vertrouwen.

In uw handen gaan wij dan over tot de islām en onze godsdienst
[zal zijn als de uwe.”

70 Op het horen van dusdanige taal dacht de profeet een ogenblik na,
Maar de nabi antwoordde nog niet: hij wachtte op *Gabriël* die
[nog niet was gekomen.

God gelastte *Gabriël* neer te dalen op aarde :

„He *Gabriël*, hoor eens wat ik je te zeggen heb ! Ga gij nu
[neerdalen op aarde !

Daal gij nu neer op de wereld, en ga boodschappen de aangebedene,
Zeg hem die vervloekte ongelovige van antwoord te dienen ! laat
[hij zich herinneren al het verborgene !”

Gabriël nam in zich op het woord Gods en daalde af naar de wereld.
Hij ging staan vóór (*Muhammad*) en wat God gezegd had bracht
[hij over :

„O *Muhammad*, luister naar wat ik heb meê te delen : Godes heil
[is over U.

Tanjòng kaphé la^snatōlah — neujoëë tapeugah sigra-sigra

80 Lam djaròë badjèë na sabòh intan — djròh hana ban that meutjahja

Ba^s oereuëng lakòë nanggròë Njaman — djiblòë disinan oeròë
[seulasa

Djiblòë doeablaìh ribèë dina — doemnankeu beuna takheun hareuga

Di teungòh intan sabòh oelat — mirah pi that lagèë dara

Ba^s babah oelat pi meuteuntèë — djeunèh òn kajèë idjò roepa

Beukit han djipatéh ban takheun — tajoeë pròh intan oelé gata

Nameung dji^seu dalam intan — keukaja^san Alah Ta^ala

Lheuëh Djibra^sé peuroenòë nabi — neudjaweuëb lé sigra-sigra

Lam djaròë badjèë na sabòh intan — djròh pi han ban indah roepa

Ba^s oereuëng lakòë nanggròë Njaman — tablòë disinan oeròë seulasa

90 Doeablaìh ribèë dina tabri — doemnan hasé ba^s hareuga

Di teungòh intan oelat mirah — roepa indah lagèë dara

Di babah oelat òn kajèë idjò — ra^sjat tahe djingò sabda

Sigala ra^sjat teukab babah — djingò peuneugah nabi meulia

Aboe Djahé pi teutjeungang — hireuën mantòng neu^seu mata (?)

Aboe Djahé lòm djisoedi — oeba^s nabi djikira poera

Pakri tathèë ja Moehamat — sòë bri ingat niba^s gata

Tangò pi tan takalòn han — bit njò meunan salèh poera

Jòh njan neudjaweuëb oelé rasoej — Toehankoe sidròë bri rasia

Toehan njang peudjeuët langèt ngòn boemòë — njang peudjeuët

[geutanjòë doem barang na

100 Ateuëh langèt neupeudjeuët araìh — ateuëh boemòë neupeudjeuët

[radja

Keuneubah di la^sòt doem njang indah — manikam ngòn meutiara

Aboe Djahé han djipatéh — djipeudjajéh djikheun poera

- Op de vragen van die ongelovige, op wie Gods vloek rust, gelast
[God vlug kond te doen,
- 80 Dat er in de mouw van zijn jas een diamant zit, buitengewoon
[schoon en sterk van schittering.
Van een man uit *Jemen* is die gekocht, verleden Dinsdag,
- Voor twaalfduizend dinar. Dàt — moet ge zeggen — was in
[waarheid de prijs.
Maar in het hart van de steen bevindt zich een worm, hel rood
[als bloed,
En in de bek van de worm zit gewis een boomblaadje, groen van kleur.
Gelooft hij niet wat ge zegt, laat dan de steen verbrijzelen,
Opdat hij ervare aan die diamant het alvermogen van *Allah* de
[Verhevene!"
- Nadat *Gabriël* de profeet onderricht had, antwoordde deze snel:
„In de jasmouw zit een diamant, buitengewoon schoon en fraai!
Van een man uit *Jemen* kocht ge die verleden Dinsdag.
- 90 Twaalfduizend dinar gaaft ge er voor; dàt was de prijs die werd
[afgemaakt.
Maar in het hart van de steen zit een rode worm, schoon als bloed,
En in de bek van de worm steekt een groen boomblaadje." Het
[volk stond versteld toen 't dat zeggen hoorde.
De ra^s jat's, vernemend de mededeling van de edele profeet, beten
[zich in de mond.
Ook *Abu Djahl* toonde zich zeer verbaasd. Enkel verwondering
[sprak uit zijn blik (?).
Abu Djahl vroeg verder, denkend dat de profeet wat geblageerd had:
„Hoe weet ge dat *Muhammad*? wie bracht u op die gedachte?
Ge hebt niets gezien noch gehoord! Ge maakt toch zeker maar
[’n grapje?!"
- Toen antwoordde de godsgezant: „De Here-mijn alleen verklaarde
[mij wat geheim was,
De Heer die schiep hemel en aarde en ons allen.
- 100 Boven de hemel schiep Hij Zijn troon, en over de aarde stelde Hij
[de vorst,
En de geborgenheden in zee bestonden in allemaal schone zaken:
[juwelen en parelen.”
Maar *Abu Djahl* geloofde niet: hij bagatelliseerde de zaak; praatjes
[voor de vaak waren 't! zei hij.

Teuma beudòih Aboe Baka — toeanteu Oema sadjan seureuta
 Beudòih Oseuman deungòn Ali — ka neukheun lé sigra-sigra
 Adat han tapatéh rasoelölöh — tapròh boe beukaìh intan gata
 Pakri koepròh intan gòb njòë — moeblòë di kamòë le that hareuga

Hareuga tablòë kamòë gantòë — beukeusit tan ban tjalitra
 Barangkadoem hareuga tablòë — siplòh katòë kamòë peuna
 Adat han séb siplòh katòë — bah meugantòë siplòh bahra

- 110 Nameung djikalòn doemna ra^sjat — koeasa halarat Alah Ta^aala
 [areutòë
 Dami djideungò haba moemeunan — pròhkeu kaman oelé gata

Kakeu djidjò^s oeba^s nabi — neusambòt lé sigra-sigra
 Seureuta neubatja ngòn béseumélah — intan pi beukah ka djeuët
 [doea

Intan pi beukah djiteubliët lé oelat — hireuën ra^sjat ban sineuna

Djikalòn oelat pi bit mirah — ban peuneugah han meutoeka

Jòh njan oelat dji^soetjab tjahdat — tahe ra^sjat meuleula^ssa

Atjeuhadoe^san La élaha élalah — waheudahoe lä tjarika lahoe
 Wa atjeuhadoe^sanna moehamadan ^aabeudoehoe wa rasoelahoe
 Ma^sna djinòë lòn tjalitra — jòh njan oelat dji^sé^s sa^ssi

- 120 Deungò saré doemna gata — koe^sé^s sa^ssi hana Toehan maléngkan
 [Alah Ta^aala

Han sa keu Toehan sibagòë — meuhasoetji Alah Ta^aala

Koe^sé^s sa^ssi Moehamat amin — hamba Toehan ngòn rasoelölöh

Soeròh Toehan doem sikeulian — djén ngòn insan abéh doemna
 Kaphé deungò tjahdat oelat — tahe ra^sjat meuleula^ssa

Ngòn soeara pi raja that — djideungò ra^sjat doem barangna

Lòmpi djikheun oelé oelat — oeba^s ra^sjat ban sineuna
 Kadeungò hé kawòm Pareusi — ba^s patéh nabi meulia
 Sòë han patéh nabi Moehamat — kaphé la^snat asòë nòraka

Sabét keu djih adeuëb njang peudéh — djan kiamat pagé njata

Abu Bakr stond op, en met hem onze heer *Umar*;

En op stonden ook *Uthmān* en *Ali*; en snel zeiden zij:

„Zo ge de godsgezant niet gelooft, sla dan stuk je diamant!”

„Hoe zou ik stuk slaan dezer lieden diamant, die wij kochten tot
[zeer hoge prijs?!”

„Uw koopprijs vergoeden we u, als 't niet uitkomt naar wat gezegd is!

Hoeveel ge er ook voor betaald hebt, — tien kati goud leggen we neer!

En is tien kati nog niet genoeg, laten we u dan tien baren vergoeden!

110 Als de ra^s jat's de macht maar zien van de alvermogenende

[verheven God!”

Horend dusdanige woorden (zei *Abu Djahl*): „Sla gij de steen

[dan maar stuk!”

En hij gaf die aan de profeet. Deze nam hem snel aan

En, terwijl hij zei „In Gods naam!”, brak hij de steen in twee.

Toen nu stuk was de steen, kwam daar, tot verbazing der ra^s jat's,
[een worm uit.

Zij zagen: de worm was inderdaad rood! Met het zeggen klopte
[t'precies!

De worm sprak toen de geloofsbelijdenis uit, en de menigte ra^s jat's
[stond verbluft:

Asjahadu^san Lā ilāha 'llah waḥdahu lā sjarika lahu

wa asjahadu^san anna muhamadan 'abduhu wa rasulahu

De zin dezer woorden vertel ik nu: De worm trad toen op als getuige:

120 „Hoort allen!” (zei hij) „ik getuig, dat er geen God is dan *Allah*
[de Verhevene.

Niets en niemand kan God evenaarden. Opperrein is God de
[Verhevene!

Voorts getuig ik, dat *Muhammad Amin* des Heren dienaar en
[Godes gezant is.

De Heer gezegt allen: geesten, mensen, — allemaal!”

Horend wormpjes belijdenis, stonden de talloze ongelovigen stom
[verbaasd.

De stem was zeer groot geweest, zodat alle ra^s jat's haar hadden
[gehoord.

Nòg sprak de worm tot het volk te gader:

„Hoort gij o Perzen! Wilt geloven in de edele profeet!

Wie niet gelooft in de profeet *Muhammad* is een vloekwaardige
[ongelovige, een stuk hellevuulsel.

Stellig zal hij hevige straffen lijden op de dag des oordeels!

130 Sòë njang patéh nabi Moehamat — di akirat balaìh tjeuroega

Sinan nè^smat meureuribèë — hankeu na mèë ta^soepama

Sinan teumpat keudiaman — djidoeë^s disinan rō^srō^s masa
Dami neudeungò oelé nabi — oelat neutjò^s lé sigra-sigra
Neupeudoeë^s ateuëh pha kiri — lòm neusoedi oelé sòjdina
Na kakeunaj kèë hé oelat — na tadapat ta di gata
Jöh njan oelat lòm djitalèh — lidah pasèh hana tara

Jöh njan oelat djipoedjòë nabi — oelõnteu toeri hé sòjdina
Oelõnteu keunaj sit ka dilèë — gata pangoelèë sigala énsan
Gata keusoedahan sigala nabi — gata ja sòjdi khajroe al-basari

140 Djakalèë hana gata sidròë — boeleuën ngòn oeròë han neupeuna

Hana araìh ngòn koersi — hana nabi doem anbia

Djakalèë han gata ja Moehamat — mala^sékát han neupeuna

Hana oeròë hana malam — alam sikeulian han neupeuna

Misé riwayat hadih Pidoesi — deungò saré doemna gata
Khalaktoe alatja^sa liadjeulika wakhalaktoeka liadjeuli
Njang koepeudjeuët doem peukara — sabab gata ka koepeuna

Koepeudjeuët gata keureuna dròë — Toehankoe sidròë njang koeasa
Djakalèë han na gata lam nanggròë njòë — langèt ngòn boemòë

[han neupeuna
Djideungòkeu oelat poedjòë Moehamat — tahekeu ra^sjat ban sineuna

150 Doeareutòih dròë jöh njan éseulam — Alah bri éleuham dalam dada

Beureukat mò^sdjidat nabi Moehamat — oeba^s oelat neupeunjata

Pakala rasoelōlah salalahoe ‘alòjhé salam — ja doed mata koenta
pi hadihi doerati kalat ad-doedatoe ja rasoelōlahi koentoe
miat karan koeloe kareunoen seulasawa seulasoenana sanat
Tanjòng nabi oeba^s oelat — padoemna tréb sinan gata
Padoemna lama kateutapan — dalam intan tadoeë^s gata

- 130 (Maar) wie gelooft in *Nabi Muhammad*, hem zal dat in het
[hiernamaals met de hemel worden vergolden.
Daar zijn duizenderlei genietingen, waarvan men zich geen
[voorstelling kan maken.
Dat is dan de standplaats, waar hij voor eeuwig zal verblijven.”
Met dat de profeet dat hoorde, nam hij de worm schielijk,
Zette hem op zijn linker been, en ondervroeg hem:
„Kent ge mij o worm? kunt ge mij ook thuisbrengen?”
Toen gaf de worm alsnog bescheid, en zijn tong was weergaloos
[goed versneden!
De worm loofde de profeet (en zei): „Ik ken u Heer!
Ik ken u van oudsher, als hoofd van de ganse mensheid,
Gij zijt de laatste van de profeten, Gij o Heer zijt het beste van
[alle vlees!
- 140 Waart Gij niet geweest, — God zou maan en zon niet hebben
[geschapen!
Er zou geen troon zijn en geen zetel, en geen profeten zouden
[hebben geprofeteerd.
Waart Gij niet geweest o *Muhammad*, God had de engelen niet
[geschapen.
Er zou geen dag zijn en geen nacht, en alle werelden zou Hij niet
[hebben doen zijn.
Luistert gij alleen naar wat door *Firdawsi* is overgeleverd:
Chalaktu 'l-asjjā'a liadjlika wa chalaktuka liadjli.
(d.i.: Dat ik schiep alle dingen, was om uwentwil, omdat ik u reeds
[had geschapen;
En u schiep ik om mijnentwil). De enige Here mijn is machtig!
Zo Gij niet waart van deze wereld, — hemel en aarde had Hij
[niet geschapen!”
Horend hoe de worm *Muhammad* loofde, waren alle ra'jat's stom
[verbaasd.
- 150 Tweehonderd man bekeerden zich toen tot de *islām*, naar de
[ingeving die *Allah* hen deed ontvangen.
Door zijn zegen en bemiddeling deed *nabi Muhammad* bij de worm
[navraag:
Faḳāla rasūlu 'l-lāh ṣallā 'llāhu 'aleihi wasalām: Jā dūd matā kunta
fī hažihi 'l-dūrati kālat ad-dūdatu ja rasulallāhi kuntu
miat karn kullu karnun thalātha wa thalathuna sanat.
(d.i.: De profeet vroeg de worm: „Hoe lang hebt ge daar verbleven?
Hoe lang zaat ge voor vast in die diamant?”

Teuma djipeugah oelé oelat — tanjông Moehamat sòjdén ambia
 Natadeungò ja djoendjônggan — karan sireutôi sinan hamba
 Lhèèplòh-lhèè thôn sabòh karan — ja djoendjônggan tabitjara

- 160 Nabi Moehamat lòm neusarèh — peuë teuseubeh sinan gata
 Gata tadoeë^s dalam intan — tapoedjòë Toehan pakri batja

Meunòë teuseubèh lòn doeë^s sinan — ja djoendjônggan ngò lòn batja

Sòbeuhana man jarani wajaseuma^soe kalami waja^sripeni
 [wajadakoeni

wa la jansani — tangò djeunòë lòn kheun ma^sna
 Meuhasoetji pòkoe Toehan — baranggadjan hana loepa

Njang ngò soe lòn malam oeròë — lòn lam poedjòë rō^s-rō^s masa

Meuhasoetji pòkoe Toehan — lòn lam intan han tòmm loepa
 Raseuki lòn doempuë makanan — doempuë keunan neupeuteuka

*Oh djideungò soeara oelat — adjabkeu ra^sjat ban sineuna

- 170 Misé ka seuboet dalam koeroe^san — tangòkeu toean lòn tjalitra
 Pakaloe ma hada'j-sihroe adjéb — hantòm ta^seu wareuna roepa
 Meunan adjab doem geutanjòë — sabòh nanggròë ban sineuna
 Teuma djikheun oelé kaphé — Aboe Djahé njang tjilaka
 Ma hada'j-sihroe *além
 Meunankeu djikheun oelé kaphé — djikheun sihé njang that raja
 Teuma neuwòë nabi Moehamat — seureuta sahbat doem barang na
 Neuwòë landja oe Madinah — kakeu keumaïh lòn tjalitra
 Tamat hikajat kisah oelat — tjalitra sahbat oereuëng meulia

Aneu^s Abaïh sòjdina Abdôlah — njan njang kisah moela-moela

- 180 Dilèë kisah bahsa arab — lòn teureudjeumah ngòn bahsa kita

Njang teureudjeumah Abdôsalem — njang that ladém dalam dèësa
 Sinòë lòn seuboet ma^sna hadih — beutapatéh aj pangoolèë

Beuthat tameugaséh sabé énsan — tjarat djeunòë doe^sa talakèë

Tjoet ngòn rajeu^s rab ngòn djeu^sòh — bè^s teudòh geunab watèë

De worm zei op de vraag van *Muhammad*, de heer der profeten:
 „Wilt horen o geëerde! honderd eeuwen verbleef ik daar,
 En drieëndertig jaren is de duur van één eeuw, o geëerde, denk
 [eens aan!]”

- 160 *Nabi Muhammad* informeerde nog: „Hoe was uw lofprijzing daar?
 Terwijl gij in de diamant verblijvend de Heer loofde, wat reciteerde
 [ge toen?]”

„Aldus mijn lofprijzing terwijl ik daar zat, o geëerde, luister, ik
 [zal ze voor u lezen:

Subhāna man jarānī wajasma‘u kalāmī waja‘rifunī wajarzakunī
 wa lā jansānī Hoort nu dat ik u zegge wat dat betekent:

„Opperreine, Here-mijn, God! nimmer, wanneer ook, zal ik u
 [vergeten!

Dat U mijn stem hoort, nacht en dag, komt doordat ik steeds doende
 [ben U te loven.

Opperreine, Here-mijn, God! U hebt mij in de steen nog nooit
 [vergeten!

Allerlei voedsel tot mijn levensonderhoud deedt Gij mij daar
 [toekomen!]”

Vernemend de stem van de worm, verwonderden de ra^s jat's zich
 [allemaal.

- 170 Zo als in de koeran staat, — luistert heren, dat ik 't u vertelle:

Fakālū mā hazā'l-sihru 'adjīb „Nog nooit zagen wij dingen
 Van zo wonderlijk aanzien, wij allen, in het hele land!”

Maar de kafir *Abu Djahl*, die ellendeling zei:

Mā hazā'l-sihru 'atlim

Zó zei die kafir! Hij beweerde, dat 't een grote toverij was.

Nabi Muhammad ging daarop naar huis, tezamen met alle gezellen.

Zij keerden huiswaarts naar *Madinah*. En daarmee ben ik uitverteld.

Uit is de hikajat met het verhaal van de worm, een vertelling,
 [afkomstig van een edele gezet.

**Abbās*’ zoon: onze heer *‘Abdullāh*, — hij is 't, die ze 't eerst vertelde.

- 180 Oorspronkelijk was 't een arabische vertelling, maar ik vertaalde
 [ze in onze taal.

De vertaler is *‘Abdulsālim*, wien het zondigen zeer gewoon is.

Hier nu noem ik de zin van de overlevering; gelooft de verwanten
 [van de profeet!

Gij mensen moet elkander wel zeer liefhebben! De voorwaarde nu
 [is dat ge bidt!

Klein en groot, nabij en ver, — houdt daar geen ogenblik meê op!

Dilèë pi teuma leubèh niba^s njan — teungkoe sikeulian ateuëh oelèë
Taleuëng djaròë doe'a tabeuët — oeba^s Toehan tameulakèë

Karangan njan sandja^s koereuëng — kòn ban oereuëng keumarang
[dilèë
Lapaj pi singkat lagèë pi laban — lah sit toean koereuëng malèë

Bè^s peuë takheun teungkoe ampōn — ta^seu djaròë lōn di^sateuëh
[oelèë

190 Djakalèë salah bè^s ta^soepat lé — beu^sabéh piké bitjara dilèë

Meunankeu tjarat tameutjèédara — misé haba oereuëng dilèë

Amin ja Rabōnalamin — Toehan peukeunan njang talakèë

Peuë njang pinta Pòteu neubri — beu soenggōh até tameulakèë

Beureukat mòdjidat nabi Moehamat — peuë njang hadjat boe
[meuteumèë

Peuë njang pinta pi Toehan bri — beureukat wali doedòë ngòn dilèë

Ngòn beureukat Makah Madinah — éntja Alah beureukat goerèë

Beuna ampōn abi bapa — toeha moeda waréh sampèë

La^sén niba^s njan rakan sahbat — hingga oemat nabi dilèë

Njang joeë soerat Sajét Édeuréh — kawōm tjaréh aj pangolèë

200 Lagi gasiën ngòn meuseukin — aneu^s jatim koereuëng èleumèë

Bè^s takhém-khém teungkoe ampōn — ta^seu djaròë lōn ateuëh oelèë

Lōn tamsé boengòng reutò^s — tamsé poenggoe^s boeleuën peulagèë

Até lōn bitjah lōn dòng lōn doe^s — tamsé reujeuë^s bitjah ba^s batèë

Lōn oepama boengòng kala — salah nama djheut ngòn bèë

Ba^sdji sangat boengòng sangat — han moepakat tamsé kajèë

Vroeger werd er méér gebeden. Gij allen teungkoe's, boven het hoofd
Moet ge spreiden uw handen en bidden uw gebeden! Tot God
[moet ge richten uw gebed.

Dit gedicht schiet te kort op het punt van de maat. 't Is niet, zo als
[de mensen vroeger dichtten.

De woorden zijn te kort, de wijze is te vrij, 't mankeert mij aan
[een passend gevoel van schaamte.

Zegt er maar niets van teungkoe's, ziet, mijn handen houd ik al
[boven mijn hoofd.

190 Waar ik verkeerd deed, duidt 't mij niet ten kwade! Wilt eerst
[wel alles in aanmerking nemen!

Zo zijn de vereisten om zich te kunnen verbroederen, naar het
[zeggen van de ouden.

Amen, o Heer van de werelden! De Heer geeft dat waar wij om
[smeken!

Wat wij verzoeken, God staat 't ons toe! maar dan moeten wij
[daar ijverig om bidden!

Door de zegen en de voorspraak van *nabi Muhammad* mogen dan
[de hartewensen vervuld worden!

Wat ge smeekt, God geeft 't, door de zegen van de heiligen van
[later en vroeger.

Door de zegen van *Makah* en *Madinah* en, zo God 't wil, door de
[zegen van mijn leraar,

Moge mij vergeven worden door vader en door mijn neven, oud
[en jong, en mijn verwanten van vaders- en van moederszij!

Voorts door de makkers en vrienden, tot en met de gemeenteleden
[van de profeet vroeger.

Sajjid Idris, een nazaat uit de familie van de profeet, was 't, die
[mij aan het schrijven zette.

200 Waar ik arm ben en behoeftig en een wees van ontoereikende
[wetenschap,

Moet ge mij niet uitlachen, hoge heren! Ziet, mijn handen houd
[ik boven mijn hoofd.

Ik ben als een zieke bloem; of als de in de maan verliefde nachtuil,
[waarmee door de aangebedene een wreed spel wordt gespeeld.

Of ik ga of sta, mijn hart pijnigt als gewond, als aan stukken,
[gelijk de golf, welke breekt op de rots.

Ik ben als een kala-bloem: de naam is lelijk, de reuk is kwalijk,
De stengel is erg, de bloem is erg; die dingen zijn niet in onderlinge
[harmonie zo als dat anders bij een boom 't geval is (?)

Di kajèë na djimoepakat — sipreuti adat doedòë ngòn dilèë

Lôn oepama daroeët tjoemoeët — han sakòn djeuët

[djeungkaj-meungkaj

Keumeung geumoelam hana bahō — keumeung seumeu^sōn han

[gèt lagèë

Karangan njòë sandja^s koereuëng — han ban oereuëng keumarang

[dilèë

210 Njang joeë soerat Sajét Édeuréh — oelōnteu soerat neukheun

[areutòë

Walahoo a^clamoe bilşawābi — deungòn teubaj that Alah njang thèë

Walah al-hadi ali sabi al-Rasjad — djalan njang teupat Alah

[peuteuntèë

Amin ja Rabōn alamin — kaboej mò^smin lakèë doe^a

T a m a t

Bij een boom toch pleegt alles van één karakter te zijn, gelijk de
[adat van later in overeenstemming is met die van vroeger.

Ik ben als een etterkrekkel (?), tot niets nut, onhebbelijk en
[onvoldragen.

Ik wil mijn vrachtje op de schouder nemen maar heb geen schouders;
[ik wil 't op het hoofd nemen, maar — dat staat niet!

Dit gedicht is gebrekkig op het punt van de maat; 't is niet als wat
[men vroeger dichtte!

210 *Sajjid Idris* was 't die mij zei te schrijven; en ik schreef, en hij
[zei wàt ik moest schrijven.

God weet ten volle wàt de waarheid is!

Allah is de wegwijzer op de weg der godgeleerden. Wat de rechte
[weg is, God stelde dat vast.

Amen! o Heer der werelden, sta toe wat Uw gemeenteleden U bidden!

E i n d e.